

Handläggare: Sonja Sandberg
Tfn: 08- 508 14 019

Till
Enskede- Årsta stadsdelsnämnd

Råd om bevarande och gallring inom den kommunala socialtjänsten m.m. - remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Tjänsteutlåtandet åberopas som remissvar till kommunstyrelsen.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Bengt Stenström
Chef socialtjänstavdelningen

Sammanfattning

En översyn har gjorts av gallringråden i förslag till "Gallringsråd nr 5, Råd om bevarande och gallring av handlingar inom den kommunala socialtjänsten m.m., bevara eller gallra, tredje omarbetade upplagan".

Handlingar som förekommer hos kommuner och landsting (allmänna handlingar) utgör deras arkiv. Arkiv ska bevaras som en del av vårt nationella kulturarv och för att tillgodose rätten till insyn (handlingsoffentlighet). Arkiven ska också tillgodose förvaltningens behov av information samt forskningens behov av källmaterial.

Förvaltningen anser att det är bra och viktigt att allmänna råd omarbetas och följer utvecklingen inom den kommunala socialtjänsten för att nå sitt syfte. Råden är avsedda att underlätta den praktiska verksamheten och vara ett stöd för kommunens egna gallringsbeslut. Det är bra att råd kring specifika insatser som till exempel budgetrådgivning, konsumentrådgivning och dödsboanmälningar i förslaget finns att läsa under egna rubriker och lätt kan hittas i innehållsförteckningen.

Förslaget till råd är dock för omfattande och förändringar behöver göras för att råden ska bli lättare att överblicka och mer lättillgängliga. Förvaltningens förslag framgår under förvaltningens synpunkter.

Ärendets beredning

I ärendets beredning har stadsdelsarkivarie Åsa Ljungqvist Wihl deltagit med synpunkter på förslaget till allmänna råd om bevarande och gallring av handlingar inom den kommunala socialtjänsten m.m.

Bakgrund

Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor har uppdragit till Sirpa Rundström och Per Matsson Jurark AB att göra en översyn av de allmänna råden. Förslaget har sänts ut till en rad remissinstanser i landet. I Stockholm har kommunstyrelsen sänt remissen till Socialtjänstnämnden, Bromma, Vantör och Enskede-Årsta stadsdelsnämnder för yttrande senast den 16 december.

Remissen gäller

Gallringsråd nr 5
Bevara eller gallra?
Råd för den kommunala socialtjänsten m.m.
Tredje omarbetade upplagan

Grunder för gallring

De grundläggande bestämmelserna om bevarande och gallring finns i 2 kap. 18 § tryckfrihetsförordningen och i arkivlagen (1990:782).

Remissen

Förändringar görs i lagar, verksamheter inom socialtjänstens område organiseras på vissa håll i en beställar-/utförarmodell och alternativa driftformer blir allt vanligare. Kommuner har fått möjlighet att i större utsträckning anlita entreprenörer eller att medborgare via ”pengsystem” väljer att ”köpa” den beslutade insatsen av en enskild utförare. Genom dessa förändringar kan dokumenthanterings- och arkivfrågorna behöva ägnas ett särskilt intresse. I förslaget till gallringsråd anføres att ”man bör i samband med organisatoriska förändringar försäkra sig om att de i lag föreskrivna och de av myndigheten/kommunen beslutade reglerna för bevarande, gallring och övrig dokumenthantering följs”.

Förvaltningens synpunkter

Stadsarkivet har med de allmänna råden och lagstiftning som grund utarbetat en dokumenthanteringsplan som förvaltningens arbete med gallring utgår från. De allmänna råden som nu föreslås omarbetas är därför inte ett direkt arbetsinstrument i förvaltningens arbete. Stockholms stads juridiska avdelning har också utarbetat riktlinjer för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, vari finns vissa direktiv om gallring och arkivering.

Det är viktigt att en översyn av gallringsråd görs med vissa tidsintervall då förändringar i lag och verksamheter kan medföra att råden annars blir otidsenliga. Ett exempel är förändringar i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som innebär att den andra omarbetade upplagan delvis blivit föråldrad.

Förslaget till gallringsråd är omfattande, på detaljnivå och innehåller många sidor. Vissa stycken upprepas och återkommer flera gånger under olika kapitel, vilket gör gallringsråden längre och svåra att överblicka. Gallringsrådet skulle bli lättare att överblicka om det grafiskt i innehållsförteckningen tydligare framgår att vissa kapitel hör ihop: Avsnitten som rör enskilt riktade insatser inom socialtjänsten (ekonomiskt bistånd, individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade och familjerätt).

Med ett gemensamt inledande avsnitt, där vissa frågor som rör alla avsnitt tas upp, skulle gallringsrådet bli betydligt kortare. Som förslaget nu är utformat finns många upprepningar. Vissa stycken finns under samtliga kapitel, vilket försvårar läsningen. Till exempel på s. 13 stycke 4 ”Till personakterna förs åtskilliga handlingar som är av endast tillfällig betydelse under pågående handläggning” vilket upprepas på s. 18, 29, 41. Ett annat exempel är på s. 15 tredje stycket ”Vid gallring av de digitala akterna bör man vara uppmärksam på...” vilket upprepas på s. 20, 31, 43. Rubriksättningen och hänvisningar till texter under andra rubriker som är nästan likalydande gör det också svårt att orientera sig i läsningen.

Förvaltningen ifrågasätter varför upplägget av råden inte är detsamma inom individ- och familjeomsorg som inom äldreomsorg fast samma typer av uppgifter kan finnas. Inom individ- och familjeomsorg kan till exempel finnas öppenvårdsverksamheter och andra driftsformer. Det blir också alltmer vanligt att verksamheter drivs med andra stadsdelsförvaltningar, landsting osv. Handlingar som uppstår i beslutsfasen finns upptagna inom äldreomsorg men inte inom individ- och familjeomsorg.

SPECIFIKA SYNPUNKTER

- Gallringsråden återkommer flera gånger till att personakter som ska bevaras, bör bevaras på ett och samma medium (s. 15, 20, 43). I Stockholms stad används från och med 1999 ett handläggarstöd för personakter inom socialtjänsten och LSS. Personakterna bevaras dels på papper (inkommande handlingar och beslut) dels i digital form (journalanteckningar m.m.), så kallade hybridakter. Frågan är om inte övergången till elektronisk ärendehantering innebär att det måste finnas hybridakter i arkiven? En total utskrift på papper kräver en noggrann genomgång vid arkivering för att se att så

verkligen har skett. Inskanning av inkomna handlingar och beslut med underskrifter är en alltför kostsam process.

Ekonomiskt bistånd

- Kopior av räkningar från läkare, optiker, begravningsentreprenör, m.fl. som utgör underlag för utbetalning föreslås gallras efter 5 år eller bevaras i akter för personer födda dag 5, 15, 25. Är inte detta en onödigt lång gallringsfrist för ett mycket omfångsrikt material. Ett alternativt förslag är att dessa handlingar kan gallras vid inaktualitet under förutsättning att utgifterna har verifierats i akten.

Individ och familjeomsorg

- Enligt gallringsråden ska rapporter och anmälningar som inte tillhör ärende och inte ger upphov till ärende gallras efter 5 år (s. 25). Den typen av handlingar finns även inom övriga verksamheter, t.ex. funktionshindrade och äldre. Antingen ska direktivet för handlingen finnas med på flera ställen, eller föras till ett inledande gemensamt avsnitt.
- Personakter för familjehem och kontaktpersoner/familjer föreslås enligt gallringsråden hanteras som övriga personakter inom socialtjänsten (gallras efter 5 år med undantag för personer födda dag 5, 15, 25) (s 25-26). I Stockholms stad har Stadsarkivet påpekat att dessa akter inte är personakter enligt socialtjänstlagen utan en form av personalakt? Är denna fråga slutligen utredd?

Äldreomsorg

- Avsnittet som handlar om handlingar som kan förekomma i personakten inom äldreomsorgen, är uppdelad på handlingar som uppstår i beslutsfasen och handlingar som uppstår i verkställigheten. I verksamheterna i Stockholms stad används begreppen beställare respektive utförare för att skilja på handläggningens olika delar. Begreppet verkställighet har en direkt koppling till lagtext och ej organisation.
- Förutom att det finns ett avsnitt för handlingar i personakt som uppstår i verkställigheten, finns det olika avsnitt för handlingar som uppstår inom olika utförarenheter: hemtjänst, särskilda boen-
deformer, dagverksamheter, nattpatruller m.m. I rätt stor utsträckning är det samma handlingar som förekommer inom dessa olika

verksamheter. Det finns också en överlappning av de handlingar som räknas upp här och under det inledande avsnittet för handlingar som uppstår i verkställigheten. Det vore en fördel om handlingarna kunde grupperas på något annat sätt, så att det blir mer överskådligt och inte lika många dubbleringar. Handlingar om nycklar, larm, förteckningar över brukare, privata medel m.m. är ju samma handlingar oavsett om de uppstår inom ett servicehus eller hemtjänst.

Omsorg om funktionshindrade

- Enligt förvaltningens mening är omsorg om funktionshindrade den term som bör användas. I gallringsråden står under denna rubrik att omsorgen om funktionshindrade gäller personer med såväl fysiska som psykiska funktionshinder. Detta behöver dock synliggöras mer. I Stockholms stad finns socialpsykiatrin organisatoriskt inom olika verksamhetsgrenar. Ansvaret kommunen har gäller boende och samsättning. En insats benämns boendestöd och finns inte alls med i allmänna rådets handlingar.
- Enligt en ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska även dessa personakter gallras efter 5 år med undantag för personakter födda dag 5, 15, 25. I dagsläget är det oklart om gallringsskyldigheten gäller retroaktivt från lagens tillkomst 1994, eller om gallringsfristen bara ska tillämpas från och med 2005, dvs. på ärenden avslutade 1999. Det framstår som mycket märkligt om ärenden från 1994-1998 inte skulle få gallras med tanke på att gallringsfristen har tillkommit till skydd för den personliga integriteten. Det blir dessutom ett tydligare arkiv om samma bevarandeprincip har tillämpats under denna relativt korta tidsperiod.

Familjerätt

- I gallringsråden räknas åtskilliga handlingar upp som hör till ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Det kanske måste lyftas fram tydligare att avtal om vårdnad, umgänge, boende kan bevaras, att gallringstvånget inte omfattar denna handling. Det kräver åtskilliga genomläsningar för att förstå innebörden av förslaget.